

DOI: 10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1605-1622

A bilincs alkalmazásának normatív követelményrendszere

The Legal Framework Regulating the Use of Handcuffs

Lukácsi Dániel Csaba

Dr., PhD, LLM, osztályvezető
Alapvető Jogok Biztosának Hivatala,
Rendészeti Főigazgatóság
lukacsi.daniel.csaba@gmail.com

Absztrakt

Cél: A rendőri bilincsalkalmazás normatív követelményrendszerének bemutatása és értékelése a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmezése, valamint a volt Független Rendészeti Panasztestület, az alapvető jogok biztosa és a Kúria irányadó gyakorlatának áttekintése révén.

Módszertan: A tanulmány a rendőri bilincsalkalmazást lehetővé tevő norma-rend analitikus, jogdogmatikai elemzésén alapul.

Megállapítás: Bár a bilincs alkalmazásának jogszabályi feltételrendszere túlzottan absztrakt, szóhasználatában sem teljesen egyértelmű; a volt Független Rendészeti Panasztestület, az alapvető jogok biztosa, valamint a Kúria gyakorlata kibontotta és meghatározta a bilincs alkalmazásának jogállami követelményrendszerét. Ezzel együtt – figyelemmel a demokratikus és jogállami követelményekre – időszerű a törvényi szabályozás újragondolása, különösen a szükségességet megalapozó indokok részletesebb és egyértelműbb kidolgozása érdekében.

Érték: A tanulmány átfogó és összegző szintézisét adja a bilincsalkalmazásra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek és az irányadó joggyakorlatnak, rámutatva egyúttal a vonatkozó normarend egyes hiányosságaira. Mindez – azon túl, hogy eleve segítséget nyújthat a helyes jogértelmezéshez – orientálhatja a jogalkotót a bilincsalkalmazás törvényi követelményeinek újraszabályozásakor.

Kulcsszavak: rendőr, rendőri intézkedés, kényszerítő eszköz, bilincs

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2025. 10. 17. Átdolgozás: 2025. 12. 08. Elfogadás: 2026. 01. 15.

Abstract

Aim: A critical examination and evaluation of the normative framework regulating police use of handcuffs through the interpretation of relevant legal provisions and the jurisprudence of the former Independent Police Complaints Board, the Commissioner for Fundamental Rights of Hungary, and the Curia (Supreme Court of Hungary).

Methodology: This study is grounded on an analytical, legal-dogmatic assessment of the normative framework that authorises the use of handcuffs by police officers.

Findings: Although the statutory conditions regulating the use of handcuffs are overly abstract and unclear or inconsistent in its terminology, the practice developed by the former Independent Police Complaints Board, the Commissioner for Fundamental Rights of Hungary, and the Curia has elaborated and clarified the rule-of-law standards regulating such police measures. Nevertheless, in light of democratic and constitutional principles, a reconsideration of the legislative framework appears warranted, particularly with a view to providing a more detailed and unambiguous elaboration of the reasons justifying necessity.

Value: The study offers a comprehensive synthesis of the statutory provisions and the relevant jurisprudence concerning the use of handcuffs, while simultaneously identifies certain shortcomings within the existing regulatory framework. Beyond its potential contribution to the correct interpretation of the applicable law, the analysis may also guide the legislator in the future reform of the statutory requirements regulating the lawful and proportionate use of handcuffs.

Keywords: police officer, police measure, coercive means, handcuff

Bevezetés

A rendőrség – hazánk egyik legjelentősebb államhatalmi szerveként – alkotmányos és törvényes felhatalmazás alapján, Alaptörvényben és törvényben meghatározott célok érdekében, konkrét feltételek fennállása esetén, alapvető jogokat közvetlenül korlátozó intézkedéseket kezdeményezhet, illetve kényszerítő eszközöket alkalmazhat. „*Sem az igazságszolgáltatásnak, sem pedig a civil közigazgatásnak nincs meg ez a joga.*” (Tihanyi, 2022). Ezen intézmények csupán közvetve, tipikusan rendvédelmi szervek útján érvényesíthetik az állami akaratot.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) számos kényszerítő eszközt biztosít a rendőrök számára az intézkedések biztonságos

végrehajtásának és eredményességének garantálása érdekében, így – többek között – a testi kényszer (Rtv. 47. §), a bilincs (Rtv. 48. §), a vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása (Rtv. 49. §), illetve a lőfegyverhasználat (Rtv. 52–57. §). Ezek közül kifejezetten hatásos a bilincs alkalmazása. A megbilincselte személy konkrét cselekvési lehetőségei ugyanis olyan mértékben korlátozottak, hogy rendkívül csekély az esélye annak, hogy sikeresen ellenszegüljön, megszökjön, bárkit megtámadjon vagy kárt okozzon saját magának; miközben – járulékosan – az intézkedés szemtanú számára már önmagában rendőri kompetenciát és hatékonyságot sugároz. Nem véletlen, hogy a magyar rendőrség előszeretettel oszt meg a sajtóval, vagy közöl egyes közösségimédia-felületein olyan felvételeket, amelyeken megbilincselte személyek láthatóak.

Fontos azonban hangsúlyozni – mindamellett, hogy minden rendőri intézkedés legalább érinti az intézkedés alá vont egyes alapvető jogait –, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása szükségképpen alapjogkorlátozással jár. Ha pedig erre jogszerűtlenül kerül sor, garantált az alapjogsérelem; sőt egy ilyen helyzet könnyedén a kínzás, vagy embertelen, megalázó bánásmód, vagy büntetés alaptörvényi tilalmába is ütközhet. Figyelemmel arra, hogy az állam elsődleges kötelezettsége az alapvető jogok védelme, amely kötelezettséget – kifejezetten a rendőrségre vonatkoztatva – az Rtv. 2. §-a is megerősít, az intézkedő rendőröknek fokozottan ügyelniük kell egyrészt arra, hogy több lehetséges és alkalmas intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt válasszák, amely az eredményesség biztosítása mellett az érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár [Rtv. 15. § (2)]; másrészt arra, hogy a kiválasztott intézkedés, illetve kényszerítő eszköz alkalmazása ne okozzon a célhoz viszonyított aránytalan hátrányt vagy sérelmet az érintettek számára [Rtv. 15. § (1), Rtv. 16. § (1)]. Ez az alapvető jogok korlátozására irányadó úgynevezett szükségesség-arányosság alkotmányos elvének [Alaptörvény I. cikk (3)] konkrét rendőri intézkedésekre vonatkoztatott törvényi követelménye. Megjegyzendő, hogy bár a szükségesség-arányosság követelménye az Rtv.-nek *A rendőrség működésének általános elve és szabályai* című IV. Fejezetében jelenik meg mint a rendőri beavatkozás korlátja (Tihanyi, 2022), nem csupán egy jogértelmezési vagy jogalkalmazást segítő alapelvről van szó. Az intézkedés szükségességének és a jogkorlátozás arányosságának mérlegelése ugyanis az intézkedő rendőr normatív kötelezettsége, amit ha elmulaszt, az intézkedés szükségképpen önkényessé és ezáltal alapjogsértővé válik.

Demokratikus és jogállami keretek között az állami erőszak-monopólium mindig szigorú korlátok között érvényesül: társadalmi szinten elfogadott, alkotmányos értékek védelmére szolgál (legitim célhoz kötöttség), alkotmányos

és törvényes felhatalmazáson alapul (legalitás), mindig konkrét jogellenes helyzetre reagál (veszélyelhárítási funkció), miközben a beavatkozás és – adott esetben – károkozás mértéke nem lépheti túl a feltétlenül szükséges mértéket (szükségesség-arányosság, valamint – azzal szoros összefüggésben – reaktív, minimális, fokozatos és professzionális erőszak elve) (Szikinger, 1998; Finszter, 2014; 2018). Mindez azonban nem csupán a demokratikus eszme elvárása, a „*legitim erőszak korlátozása célszerűségi okokkal is indokolható [...] Történelmi tapasztalat, hogy azok a társadalmak, amelyek a rend fenntartását minden más érték elé helyezték, nem voltak képesek nagyobb biztonságot szolgáltatni, csupán az történt, hogy a bűnözést is államosították, és így az állam maga lett a legszörnyűbb bűnök elkövetője. A szabadságeszmét megvalósító politikai rendszerek viszont széles körben fogtak össze a civil társadalommal a bűnözés elleni küzdelemben. Az alkotmányos jogállam polgárai a rend és a biztonság olyan magas szintjét hozták létre, amiről a tekintélyelvű, diktatórikus állambe rendezkedés alattvalói soha nem is álmodhattak. (Igaz, nekik nem a bűnözéstől, hanem az államtól kellett félniük.)*” (Finszter, 2018).

Célom, hogy a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmezése, valamint a volt Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Panasztestület), az alapvető jogok biztosa és a Kúria irányadó gyakorlatának áttekintése révén átfogó képet nyújtsak a bilincs jogszerű alkalmazásának követelményrendszeréről. A bilincselés módjának kérdéskörét nem érintem.

A bilincselés lehetséges indokai

Ahhoz, hogy egyáltalán bilincs alkalmazása felmerüljön, szükséges, hogy fennálljon a rendőrség konkrét esetben való intézkedési kötelezettsége, azaz egy olyan helyzet (tény, körülmény vagy cselekmény), ami a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sérti vagy veszélyezteti. Ilyen helyzetben – felidézve a Kúria a Kfv.III.37.832/2017/11. sz. ítéletét [35] – „*rendőrségnek nemcsak joga, de kötelessége is eljárni*”. Ez tipikusan valamilyen közigazgatási jogi szabályszegés (mint például a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 20. §-a szerinti szabályszegések), szabálysértés vagy bűncselekmény, de bizonyos esetekben – úgy mint az Rtv. 30. §-a szerinti fokozott ellenőrzés, vagy éppen 44. § (1) bekezdés b) pontja szerinti közlekedésrendészeti intézkedés – konkrét jogsértés vagy arra utaló körülmény nélkül is sor kerülhet rendőri intézkedésre. Itt hozzá kell tenni, hogy rendőrségnek – jellemzően erre irányuló segítségkérés alapján – bármilyen jogellenes helyzetre reagálnia kell (így például egyszerű birtokviták esetén is), legalább a tényállás tisztázásának erejéig.

A tényállás tisztázása ugyanis nem csupán annak megállapításához szükséges, hogy történt-e közigazgatási szabályszegés, szabálysértés vagy bűncselekmény, de elengedhetetlen a segítségnyújtási és felvilágosítás adási kötelezettség megfelelő teljesítése érdekében is.¹

Az intézkedési kötelezettség ténye azonban még nem elegendő ahhoz, hogy az intézkedés alá vonttal szemben bilincset – vagy bármilyen kényszerítő eszközt – alkalmazzanak. Az Rtv. 19. § (2) bekezdése ellenszegüléshez köti a kényszerítő eszközök (köztük a bilincs) alkalmazásának lehetőségét. Ezt a normatív tényt az Alkotmánybíróság is megerősítette a 65/2003. (XII. 18.) AB határozatában: „A rendőri kényszerintézkedés alapjait az Rtv. 19. § (2) bekezdése a rendőr jogszertű intézkedésével szembeni ellenállás esetén teremti meg, erre az esetre teszi lehetővé a törvényben meghatározott rendőri intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazását.” (ABH 2003, 707, p. 721).

A bilincs alkalmazásának közvetlen jogalapját az Rtv. 48. §-a adja meg, tételesen rögzítve azon indokokat, amelyek szükségessé tehetik a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy bilincselését. Ezek az önkárosítás, támadás, szökés megakadályozása, valamint az ellenszegülés megtörése. Ehhez a vonatkozó előterjesztői indokolás hozzáteszi, hogy a bilincs nem kizárólag reaktív, hanem „megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz” is egyben, amely akár „előzetes ellenállás tanúsítása nélkül” is alkalmazható.

Még egy, az Rtv. 48. §-ának megfeleltethető helyzet sem elegendő azonban önmagában ahhoz, hogy az intézkedő rendőrök bilincset alkalmazzanak (lévén a törvényi indokokat meglehetősen absztrakt módon határozta meg a jogalkotó). Ahogy azt a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Rszsz.) 39. § (1) bekezdése – a szükségesség-arányosság követelménye mentén – deklarálja, kényszerítő eszköz (így bilincs is) csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja; hozzátéve, hogy nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan (fokozatosság elve). Mindezek alapján – utalva itt a Panasztestület, valamint az alapvető jogok biztosának gyakorlatára – „az intézkedő rendőröknek minden esetben mérlegelniük kell, hogy az intézkedés célja elérése érdekében mi az a legkisebb korlátozás, amely mellett a rendőri intézkedés megfelelő

1 Az alapvető jogok biztosa RI-AJBH-12/2020. sz. jelentése, pp. 11–14.; valamint AJB-1373-29/2022. sz. jelentése.

eredménnyel tud zárulni.”² Ennek során mindig „*a jogszabályi feltételek és az adott szituáció összetevőit*” kell együttesen vizsgálni.³ Ezt ösztönzi egyébként az Rszsz. 38. § (2) bekezdés a) pontja is, amikor megköveteli a rendőröktől, hogy kényszerítőeszköz-alkalmazás esetén a vonatkozó jelentésben – egyéb releváns információkon túl – az alkalmazás indokát az alapul szolgáló magatartás eseményhű bemutatása mellett rögzítsék. Ennek az utólagos vizsgálatokban való fontosságára az alapvető jogok biztosa is felhívta korábban a figyelmet.⁴

Az Rszsz. 41. § (1) bekezdése felsorol néhány olyan esetet, amikor indokolt lehet a bilincs alkalmazása (így például intézkedő rendőr, annak segítője, illetve intézkedésben közreműködő megtámadása; önkárosító magatartás vagy azzal való fenyegetés; testi kényszerrel meg nem törhető ellenszegülés), segítve ezzel az intézkedő rendőröket a mérlegelésben; ugyanakkor a felsorolás egyrészt exemplifikatív, így nem fed le minden lehetséges esetkört (ez se nem lehetséges, se nem célszerű), másrészt még a felsorolt esetekben sem feltétlenül szükségeszerű a bilincs alkalmazása. Itt különösen az e)-g) pontok (fogvatartott kísérése, illetve előállító egységen vagy fogdán kívüli őrzése, valamint egyedül intézkedő rendőr által végrehajtott előállítás) esetén merül fel, hogy önmagukban, a szükségesség-arányosság mércéje mentén nem feltétlenül igazolják a bilincselés szükségességét.

Ellenszegülés

Mielőtt rátérünk a bilincselés szükségességének mérlegelési szempontjaira, fontos kitérni az ellenszegülésre mint a bilincselés szükségképpeni előfeltételére.

Az Rtv. 19. § (1) bekezdése rögzíti, hogy jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. Még az Rtv. 32. §-a szerinti rendőri felvilágosítás kérés esetén sem tagadható meg a válaszadás (nyilván ide nem értve azon helyzeteket, amikor erre törvény ad felhatalmazást, például minősített adatok közlése). Ezen túl csak akkor lehet jogszerűen ellenszegülni, ha az intézkedés jogszerűtlensége mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható. Tihanyi (2022) mindezt úgy ragadja meg, hogy az intézkedés olyan súlyos jogi hibában szenved, amely egy laikus számára is teljesen egyértelmű.

2 A Panasztestület gyakorlatából lásd például 292/2018. (XII. 20.) sz. állásfoglalás, IV. rész 4) pont; 87/2019. (II. 28.) sz. állásfoglalás IV. rész 3) pont; 16/2020. (I. 30.) sz. állásfoglalás, IV. rész 4) pont. Az alapvető jogok biztosa gyakorlatából lásd például RI-AJBH-25/2020. sz. jelentés, pp. 8–12; AJB-4352-16/2021. sz. jelentés, pp. 9–13; AJB-1262-22/2023. sz. jelentés.

3 AJB-3288/2017. sz. jelentés.

4 AJB-5172-2016. sz. jelentés.

Az alapvető jogok biztosának gyakorlata szerint: „Amennyiben a rendőri intézkedés jogszerűségének megkérdőjelezéséhez adatok, tények, jogviszonyok, egyéb körülmények igazolása szükséges, tehát a rendőri intézkedés jogszerűségének megállapításához bizonyítást kell lefolytatni, bizonyítási eszközöket kell igénybe venni (pl. intézkedés alá vont nyilatkozata, iratok, tanúk nyilatkozatai, stb.), az intézkedés alá vontnak akkor is alá kell vetnie magát a rendőri intézkedésnek, engedelmeskednie kell a rendőri utasításoknak, ha egyébként ő maga tudja, hogy nem követett el jogellenes cselekményt. [...] Kizárólag olyan esetekben lehet jogszerűen »ellenállni« a rendőri intézkedésnek, és rendőri utasításnak, ha az intézkedés, illetve utasítás alapvető erkölcsi értékek ellen irányul (ilyen lehet pl. ha a rendőri intézkedés kifejezetten bűncselekmény elkövetésére irányul, vagy a rendőri utasítás bűncselekmény elkövetésére szólít fel), hiszen ezekben az esetekben beszélhetünk arról, hogy az intézkedés és utasítás mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan jogszerűtlen.”⁵

Az ombudsman értelmezése illeszkedik az Alkotmánybíróságnak az Rtv. 19. § (1) bekezdésének alkotmányossága tárgyában kifejtett, annak törvényi indokolásával⁶ korreláló álláspontjához. A testület érvelése szerint a közrend és a közbiztonság, ezzel összefüggésben pedig a személy- és vagyonbiztonság akkor biztosítható és védelmezhető, ha ehhez a rendvédelmi szervek hatékony eszközökkel rendelkeznek. Ilyennek tekintendő az intézkedés alá vont személyek együttműködési és engedelmisségi kötelezettsége. Az intézkedés eredményessége ugyanis – ismét felidézve az Alkotmánybíróság 65/2003. (XII. 18.) AB határozatát – „nem függhet az intézkedés alá vont személy belátásától [...] A rendőri intézkedés jogszerűségének feltételezése tehát nem más, mint egyfajta törvényes vélelem, amely viszont utólagos ellenbizonyítással megdönthető és ezáltal orvosolható.” (ABH 2003, 707, pp. 720-722).

Kifejezetten a bilincselés tekintetében két, az Rtv. 48. §-ához kapcsolódó potenciális értelmezési nehézség érdemel kiemelést.

Pusztán az Rtv. 48. §-ának szintaktikai értelmezése alapján, első olvasatra, lehetne arra a következtetésre jutni, miszerint az ellenszegülés csupán egy a lehetséges bilincselési okok közül. Ez az értelmezés jelent meg például a Fővárosi Ítéltábla egy döntésében is: „A jogszabálynak az a szerkesztési módja, hogy

5 Az AJB-4352-22/2021. sz. jelentés; valamint az AJB-1262-22/2023. számú jelentése.

6 „A javaslat az állampolgár számára nem biztosít lehetőséget arra, hogy a rendőri intézkedés jogszerűségét mérlegelje, és az utasítás követő magatartását ennek eredményétől tegye függővé. Amennyiben a rendőri intézkedését jogszerűtlennek ítéli, vagy az számára más okból sérelmes, módjában áll az intézkedést – a javaslat által biztosított – jogorvoslati fórumon felülvizsgáltatni, és sérelmére törvényes úton orvoslást keresni. Értelemszerűen megtagadható azonban a rendőri utasítás teljesítése, ha azzal nyilvánvalóan bűncselekmény valósulna meg, illetőleg ha az érintett életét vagy testi épségét súlyosan és közvetlenül veszélyezteti.” Az Rtv. indokolása, Részletes indokolás a 19. §-hoz.

külön pontban szabályozza, amikor az intézkedés alá vont személy ellenszegül, azt jelenti, hogy a bilincs alkalmazásának további; az a), b), c) pontokban szabályozott feltételei arra a helyzetre vonatkoznak, amikor az intézkedés alá vont személy nem szegül ellen az intézkedésnek és azért indokolt a bilincs alkalmazása, hogy azzal a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosítását, (a. pont) támadását, (b. pont) vagy szökését (c. pont) megakadályozzák. [...] Az ítélőtábla álláspontja szerint tehát a jogszabály nyelvtani értelmezéséből az következik, hogy a Rtv. 48. § a), b) és c) pontjában fennálló feltételek abban az esetben is megállapíthatóak, ha az intézkedés alá vont személy nem áll ellent az intézkedésnek.”⁷

Ezen értelmezést követve azonban – ad absurdum – akár ellenszegülés vagy annak valós lehetősége nélkül is jogszerű lenne bilincs alkalmazása lényegében bárkivel szemben, akinek személyi szabadságát éppen korlátozzák vagy korlátozni kívánják, arra hivatkozva, hogy ezzel mintegy megelőzik az önkárosítást, támadást vagy szökést. A jogértelmezés során azonban nem hagyhatóak figyelmen kívül olyan további kardinális szempontok, mint – különösen – a konkrét norma szemantikai tartalma, annak a törvény egyéb rendelkezéseivel való viszonya (kontextusa), a szabályozás tételezett célja, az alapjogkorlátozás alkotmányos követelményei, továbbá egyéb észszerűségi és etikai szempontok. Feltéve, ha figyelemmel vagyunk az Alaptörvény 28. cikkére, amelynek címetjei ugyan a bíróságok, ugyanakkor – ha figyelemmel vagyunk a jogrendszer integritására – nincs észszerű érv amellett, hogy bármelyik másik államhatalmi szerv elszakadhatna ettől az értelmezési zsinórmértéktől.

A megfelelő értelmezési spektrumban a következő megállapítások tehetőek:

- 1) Az ellenszegülés fogalmát az Rtv. expressis verbis nem határozza meg. Annak tartalma ugyanakkor kiolvasható az Rtv. 19. §-ából. E megközelítésben ellenszegül, aki nem veti alá magát a rendőri intézkedésnek, és a rendőri utasításoknak nem tesz eleget.
- 2) Az Rtv. 16. § (1) bekezdésére, valamint 19. § (2) bekezdésére tekintettel – egyéb törvényi felhatalmazás hiányában – kizárólag ellenszegülés esetén van helye bármilyen kényszerítő eszköz alkalmazásának, amelyet a törvény indokolása⁸ is megerősít.

7 17.Pf.20.755/2016/4-II.

8 „A rendőri intézkedés eredményessége nem függhet az érintett belátásától, ezért a szükség esetén kikényszeríthető. A kikényszerítés az intézkedéssel, illetőleg az intézkedő rendőrrel szemben megnyilvánuló passzív vagy aktív ellenállás leküzdését jelenti, többnyire személyi szabadság átmeneti korlátozása révén. [...] A kényszerítő eszköz alkalmazása nem büntetés, hanem a rendőri intézkedés kikényszerítésére, az azzal szemben megnyilvánuló aktív vagy passzív ellenállás leküzdésére szolgál. Ebből fakadóan további alkalmazásának nincs helye, ha az ellenállás megtört, s ily módon a rendőri intézkedés eredményessége a továbbiakban e nélkül is biztosítható.” Az Rtv. indokolása, Részletes indokolás a 16. §-hoz.

- 3) A fent már kiemelt szükségesség-arányosság és fokozatosság elvével nem lehet összhangban egy olyan koncepció, amely tényleges vagy potenciális ellenszegülés hiányában is lehetővé tenné a bilincs alkalmazását.
- 4) Az alkotmányos és demokratikus moralitás mentén kizárólag az ultima ratio jellegű és feltétlenül szükséges mértékű állami kényszer fogadható el (Szikinger, 1998; Finszter, 2014; Tihanyi, 2022).

A fenti megállapítások alapján a bilincselés egyéb lehetséges indokai (önkárosítás, támadás és szökés) nem értelmezhetőek másként, mint az ellenszegülés speciális formái, megnyilvánulásai. Ez egyébként összhangban van ezen indokok jelentéstartalmával is, hiszen azok mindegyike – végső soron – olyan helyzetet jelölnek, amikor az intézkedés alá vont ténylegesen vagy potenciálisan megtagadja a rendőri utasítást, illetve kivonja magát a rendőri intézkedés alól, veszélyeztetve egyúttal annak eredményességét.

Ezt az értelmezést – lényegét tekintve – alátámasztja a Kúria Pfv.21.483/2017/5. sz. ítélete is, amely szerint „*a bilincs alkalmazásának feltételei között felsorolt valamennyi eset [...] tartalmilag az ellenállás valamilyen formáját jelenti*”. Még ha annak szóhasználata nem is teljesen konzisztens, amikor az „ellenállás” szót használja a vonatkozó jogszabályokban olvasható a kényszerítőeszköz-alkalmazás előfeltételeként megjelölt „ellenszegülés” helyett. E tekintetben szerencsésebben fogalmazott a Panasztestület, amikor kimondta, hogy „*téves az az értelmezés, amely az Rtv. 48. §-ának a)-c) pontjában foglaltakat nem tekinti ellenszegülésnek arra hivatkozva, hogy az ellenszegülés esetére kizárólag e § d) pontja vonatkozik*”.⁹

A fenti értelmezést követve az „ellenszegülés megtörése” mint külön nevesített bilincselés indok – a megfelelő értelmezési spektrum mentén – pusztán arra utal, hogy olyan egyéb, az a)-c) pontok szerinti speciális esetek közé nem sorolható helyzet is igazolhatja a bilincselést, amikor az ellenszegülést az intézkedés eredményessége érdekében meg kell törni, és ezt enyhébb korlátozással valamilyen okból nem lehet megtenni. Ebből a contrario az is megállapítható, hogy önmagában az ellenszegülés ténye még nem teszi jogszerűvé a bilincs alkalmazását.

A második nehézség a bilincs preventív alkalmazásához kapcsolódik. Az Rtv. 48. § a)-c) pontjai a „megakadályozás” szót használják, amely itt egyaránt értelmezhető az önkárosítás, támadás vagy szökés megelőzésésként, valamint a már megkezdett kísérlet megghiúsításaként is. Ehhez képest a d) pont – szemantikai értelemben – megköveteli, hogy az ellenszegülés már folyamatban legyen (máskülönben nem „megtörni”, hanem szintén „megakadályozni” kellene).

9 292/2018. (XII. 20.) sz. állásfoglalás, Indokolás IV. rész 4) pont.

Az előterjesztői indokolás¹⁰ ad ugyan némi támpontot az értelmezéshez, ez azonban nem teljesen korrelál a törvény szövegével. Támpont, amikor a bilincset „megelőző, védelmi jellegű” kényszerítő eszköznek tekinti, megadva ezzel az a)-c) pontok szerinti „megakadályozás” fogalmának jogalkotó szándéka szerinti értelmét. Amikor azonban generális módon jelenti ki, hogy a bilincs akár „előzetes ellenállás tanúsítása nélkül” is alkalmazható, nincs tekintettel arra, hogy a d) pont szerinti „megtörés” fogalmilag kizárt „ellenállás” tanúsítása hiányában. Egy jogszabály indokolásának azonban nincs normatív tartalma, arra a törvény normaszövegével összeegyeztethetetlen jogértelmezés nem alapozható. A megfelelő értelmezési spektrum mentén, kizárólag az a)-c) pontok esetén lehet szó a bilincs preventív alkalmazásáról, azonban – ahogy arra a következő pontban részletesebben is kitérünk – ezekben az esetekben sem bármikor. A törvény ugyanis – ahogy azt a Panasztestület, az ombudsman és a Kúria egymással összhangban lévő gyakorlata is megerősíti – távoli és absztrakt veszély esetére nem ad felhatalmazást bilincs alkalmazására;¹¹ a megfelelő mérlegelés nélküli bilincselés tehát ellentétes a rendészeti anyagi joggal (Molnár, 2017).

Mérlegelendő körülmények

A bilincs alkalmazása csak akkor tekinthető jogszerűnek, amikor igazolhatóan fennállnak olyan körülmények, amelyek alátámasztják egyrészt a törvényes bilincselési okok legalább egyikének [Rtv. 48. § a)-d)] fennállását, másrészt azt, hogy az intézkedés során kisebb korlátozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy annak sikere eleve kilátástalan [fokozatosság elve, Rszsz. 39. § (1)].

Az olyan esetekben, amikor az intézkedés alá vont személy ténylegesen kárt okoz önmagának, megtámadja a rendőröket vagy más jelenlévőket, illetve megpróbál elszökni, a bilincs alkalmazása tipikusan jogszerű.¹² Hasonló a megíté-

10 „A bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyományaként is szóba jöhet.” Az Rtv. indokolása, Részletes indokolás a 48. §-hoz.

11 Ezt az álláspontot rögzítette a Kúria a Kfv.III.38.129/2016/4. sz. ítéletében [14], de ez az ombudsmani gyakorlat egyik sarokköve is (itt kiemelhető az AJB-3288/2017. sz. jelentés, p. 8; az elmúlt évekből pedig az AJB-4352-16/2021. sz. jelentés, pp. 11–12), továbbá ezt az értelmezést követte a Panasztestület is [lásd például 150/2012. (IV. 25.) sz. állásfoglalás, III. rész C) 4) pont b) alpont; 278/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalás, III. rész 5) pont; valamint 243/2019. (IX. 19.) sz. állásfoglalás, IV. rész 2) pont]

12 A Panasztestület által vizsgált ügyek közül ilyen volt például, amikor a panaszos éppen a férjével szemben intézkedő rendőrré támadt egy baltával, lásd 163/2018. (VII. 12.) sz. állásfoglalás, IV. rész 4) pont. Az ombudsman által vizsgált ügyek közül ilyen volt például, amikor a panaszos riasztópisztollyal lőtt a bírósági végrehajtókra és a végrehajtást biztosító rendőrökre, lásd AJB-4352-22/2021. sz. jelentés.

lése azon eseteknek is, amikor az érintett aktív ellenszegülését testi kényszerrel sem tudják megtörni.¹³

A mérlegelési kötelezettség azon esetekben válik igazán jelentőssé, amikor megelőző jelleggel alkalmaznak bilincset, vagy valamilyen okból nem kísérlék meg enyhébb korlátozással kezelni az intézkedés alá vont ellenszegülését.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata szerint a bilincs alkalmazása általában nem sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményét (3. cikk), ha az törvényes szabadságkorlátozáshoz kapcsolódik, és nem jár együtt az adott körülmények között észszerűen szükségesnek tekinthető mértéket meghaladó erőszak alkalmazásával, vagy nyilvános kitettséggel, megszegéenyítéssel. Jelentősége van annak is, hogy volt-e indok annak feltételezésére, hogy az érintett személy ellenáll, megszökik, sérülést vagy kárt okoz, illetve bizonyítékokat tüntet el.¹⁴ Megjegyzendő azonban, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága – ahogy azt kifejezetten a bilincs alkalmazásával összefüggésben a Kuzmenko-ügyben rögzítette – kizárólag akkor tekint egyezményesértőnek egy rendőri kényszercselekményt, ha az eléri a kínzás, vagy embertelen, megalázó bánásmód megállapításához szükséges minimális súlyossági szintet (minimum level of severity).¹⁵

A strasbourgi bíróság álláspontját vette alapul a Kúria is, amikor megerősítette, hogy – bár a rendőröknek széles mérlegelési lehetőségük van – minden esetben vizsgálniuk kell, hogy a körülmények valóban indokolják-e a bilincs alkalmazását; hangsúlyozva, hogy a „*bilincshasználat jogszerűségének vizsgálata az ügy egyedi körülményein kell, hogy alapuljon, értékelni kell, hogy a bilincshasználatával érintett személyre, valamint az eljárási cselekményre tekintettel milyen speciális indoka van a fél bilincsben tartásának.*”¹⁶ A Kúria rögzítette, hogy a „*bilincshasználat bármilyen kényszerítő körülmény, biztonsági kockázat nélküli, preventív használata ellentétes lenne az Emberi Jogok Európai Bírósága irányadó gyakorlatával*”,¹⁷ mint ahogy sérti a szükségesség-arányosság elvét is.¹⁸ A rendőrnek tehát nincs törvényes felhatalmazása mérlegelés nélkül, illetve általános indokok mentén való preventív bilincselésre.¹⁹ Éppen ellenke-

13 A Panasztestület által vizsgált ügyek közül ilyen volt például, amikor a panaszos agresszivitása és aktív ellenszegülésének mértéke a testi kényszer alkalmazásával csak fokozódott, 112/2016. (VI. 7.) sz. állásfoglalás, III. rész 2) pont.

14 Raninen k. Finnország, 20972/92, 56. pont; Mouisel k. Franciaország, 67263/01, 47. pont; Shlykov és mások k. Oroszország, 78638/11, 6086/14, 11402/17 és 82420/17, 72. pont.

15 Kuzmenko k. Oroszország, 18541/04, 45. pont.

16 Kfv.III.37.713/2015/5. [34], [35] és [41]; Kfv.I. 35.260/2023/7. [25].

17 Kfv.III.38.129/2016/4. [14] és [15]; Kfv.I. 35.260/2023/7. [27].

18 „*Vizsgálni kell tehát az adott esetben a szükségesség és az arányosság követelményének betartását. [...] A Kúria álláspontja szerint a minden konkrétum nélküli általános hivatkozás nem felel meg az arányosság és szükségesség követelményének.*” Pfv.IV.21.429/2017/4. [20].

19 Pfv.IV.21.483/2017/5. [18]; Pfv.IV.20.168/2018/4. [33]; Pfv.IV.20.436/2018/5. [24].

zöleg, a rendőröknek – a szükségességet és arányosságot vizsgálva²⁰ – minden konkrét és releváns körülményt értékelniük kell, így például az intézkedés alá vont személy magatartását és veszélyességét, a biztonsági kockázatokat, vagy éppen a helyszínen tartózkodó személyek védelmét.²¹

A Panasztestület által – a strasbourgi és a kúriai gyakorlatra építve – kidolgozott, majd az alapvető jogok biztosa, később pedig a Kúria által is átvett formula szerint a bilincs preventív alkalmazásához elengedhetetlen, hogy „*legyenek olyan egyedi körülmények, amelyek ténylegesen felvetik annak kockázatát, reális és jelenvaló veszélyét,²² hogy az intézkedés alá vont személy önkárosító, esetleg támadó magatartást fog tanúsítani, vagy szökést fog megkísérelni*”.²³

Az Rtv. 48. § d) pontjára alapozott, ellenszegülés megtörése érdekében történő bilincskalkuláció – ahogy arra a törvény szóhasználatával összefüggésben már utaltam – kizárólag a már folyamatban lévő ellenszegülés esetén igazolható, és az arányosság és fokozatosság elvét szem előtt tartva, csak akkor, amikor azt a rendőrök valamilyen okból ténylegesen képtelenek felszólításokkal és figyelmeztetésekkel kezelni, illetve testi kényszerrel megtörni, vagy annak megkísérlése adott körülmények között elve nem lehet sikeres (azaz jogszerű és szakszerű módon eredményes). Itt különösen az utóbbi helyzet igényel alapos mérlegelést. Az ombudsmani gyakorlat alapján a kizárólag passzív ellenszegüléssel

20 „*A bilincshasználat jogszerűségének megítélése során a szükségesség és arányosság vizsgálata nem mellőzhető.*” Kfv.IV.37.744/2019/8. [35].

21 Kfv.VI.37.435/2016/6. [22] és [28]; Kfv.VI.37.438/2016/6. [22] és [28]; Kfv.VI.37.439/2016/6. [22] és [28]; Kfv.IV.37.744/2019/8. [32]; valamint Kfv.I. 35.260/2023/7. [25]-[26].

22 Ilyen helyzetnek értékelte az alapvető jogok biztosa, amikor egy ügyben már előzetesen tudták a rendőrök, hogy egy pszichés állapota miatt agresszív személlyel szemben kell intézkedniük, akivel szemben nem sokkal korábban hivatalos személy elleni erőszak büntett megalapozott gyanúja miatt indult büntetőeljárás. Az alapvető jogok biztosa AJB-1262-2/2023. számú jelentése.

Nem tekinthető azonban önmagában ilyen helyzetnek, amikor az intézkedés alá vont személy pusztán verbálisan áll ellen, vagy éppen felfokozott, ideges, illetve zavart állapotban van. Lásd például a Panasztestület 141/2018. (VI. 14.) sz. állásfoglalása, III. rész 2) pont; az alapvető jogok biztosa RI-AJBH-209/2020. számú jelentése, AJB-4352-16/2021. számú jelentése, valamint az AJB-1262-1/2023. számú jelentése.

Alapjogsértőnek értékelte a bilincs alkalmazását az alapvető jogok biztosa, amikor a rendőrség ugyan több indokot is felhozott a preventív bilincselés mellett (például zaklatás bűncselekmény gyanúja, panaszos zavart világképe, rendőrökkel szembeni negatív hozzáállása, zavart és izgatott viselkedése, találtak egy hegyes – de nem kihegyezett – végű műanyag fésűt), ugyanakkor az intézkedés alá vont személy „– a rendelkezéseimre álló információk szerint – büntetlen előéletű volt, az intézkedés során a rendőrökkel szemben sem fizikailag, sem verbálisan nem viszonyult erőszakosan, vagy más módon fenyegető, ellenszegülő módon, sőt együttműködő volt, továbbá összesen 5 fő rendőr vett részt a helyszínen az intézkedés során, biztosítva annak eredményességét”. AJB-4352-5/2021. számú jelentés.

Nem fogadta el a Kúria a preventív bilincselés indokaiként – egyéb releváns körülmény hiányában – azt, hogy „a felperes kiképzett rendőrtiszt volt, illetve, hogy egyébként a lakásában vadászlőfegyvert is tartott engedéllyel.” Lásd Pfv.IV.20.229/2019/5. [27].

23 A formula a Panasztestület a 292/2018. (XII. 20.) sz. állásfoglalásban [Indokolás IV. rész 4) pont] jelent meg, majd azt az alapvető jogok biztosa az RI-AJBH-209/2020. sz. jelentésében használta először, és végül azt a Kúria használta fel a Kfv.I. 35.260/2023/7. sz. ítélete indokolásában [28].

indokolt bilincselés mindenképpen alapjogsértő. De visszásságnak tekintendő az is, ha az aktív ellenszegülést annak ellenére nem kísérik meg felszólításokkal és figyelmeztetésekkel kezelni, illetve testi kényszerrel megtörni (ideértve azt is, amikor a testi kényszer egyedüli célja a bilincs felhelyezése), hogy ezt bármilyen kényszerítő körülmény²⁴ igazolná.²⁵ A Panasztestület ehhez képest néhány esetben megengedőbb volt, amikor úgy értékelte elfogadhatónak a d) pont szerinti bilincselést, hogy a rendőrség ki sem tért arra, miért nem lehetett enyhébb korlátozással kezelni a panaszos – adott esetben pusztán passzív – ellenszegülését.²⁶ Itt megjegyzendő, hogy a Panasztestület az utolsó két évében már szigorúbb volt ebben a kérdésben.²⁷

Fogvatartott bilincsben való kísérése

Az Rszsz. külön kitér az Rtv. 97. § (1) bekezdés h) pontja szerinti fogvatartottal²⁸ szemben, meghatározott helyre történő kísérés során történő kényszerítőeszköz-alkalmazás esetkörüre [76. § (5)]. E szerint a kísért fogvatartottat figyelmeztetni kell, hogy szökés, támadás vagy a kíséző őrnök való ellenszegülés esetén kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor. Ha pedig a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, őt meg kell bilincselni.

Fontos hangsúlyozni, hogy az Rtv. maga nem tartalmaz különös rendelkezéseket fogvatartottak rendőri kísérésére; azaz kísérés esetén is kizárólag az

24 Kényszerítő körülmény lehet például, ha nincs meg a rendőri erőfölény, ha a túlzottan erőszakos testi kényszer csak eszkalálná az intézkedés alapját képező vagy annak során kialakult konfliktust, de akár az is, ha a testi kényszer alkalmazása adott körülmények között jelentősebb kárral, illetve sérüléssel fenyegetne.

A strasbourg-i bíróság gyakorlatából itt felidézhető a Kumenko-ügyben hozott ítélet, amely szerint bizonyos esetekben a bilincselés – a pusztán erőszakkal ellentétben – kevésbé beavatkozó intézkedésnek tekinthető a rend helyreállítása és a kérelmező megnyugtatása érdekében (Kuzmenko k. Oroszország, 18541/04, 45). Hasonló megfontolások mentén értékelte jogszerűnek a bilincs alkalmazását az alapvető jogok biztosa, amikor egy idős és egészségügyi nehézségekkel küzdő személy aktív ellenszegülését azért nem kísérelték meg testi kényszerrel megtörni az eredménytelen felszólításokat követően, mivel – idős korából adódó sérülékenységre tekintettel – „számára is biztonságosabb volt a bilincs alkalmazása, mint ha kizárólag testi kényszert alkalmazták volna.” A jelentés szerint éppen az sértette volna az arányosság elvét, ha „az esetlegesen túlzottan ellenszegülő panaszosban kárt okoz a testi kényszer alkalmazása.” RI-AJBH-25/2020. számú jelentése.

25 Az alapvető jogok biztosa AJB-6450/2013. számú jelentése; AJB-3604/2016. számú jelentése; AJB-3288/2017. számú jelentése; AJB-1262-16/2023. számú jelentése; AJB-1262-31/2023. számú jelentése.

26 A Panasztestület 471/2015. (XII. 17.) számú állásfoglalása, III. rész 2) pont; 88/2016. (V. 5.) sz. állásfoglalása, IV. rész C) 4) pont; valamint a 173/2017. (VII. 6.) számú állásfoglalás, III. rész 4) pont.

27 110/2018. (V. 17.) számú állásfoglalás, III. rész 3) pont; 141/2018. (VI. 14.) számú állásfoglalás, III. rész 2) pont.

28 Releváns még a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 56/2014. (XII. 5.) BM rendelet 1. § és 2. § 4. pontja, valamint a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatáról szóló 3/2015. (II. 20.) ORFK utasítás 2. pont) h) alpontja is.

általános szabályokkal összhangban kerülhet sor bármilyen kényszerítő eszköz alkalmazására. Mindez azt jelenti, hogy még a kísérésre vonatkozó speciális rendelkezés alapján is – felidézve a Panasztestület kíséréssel összefüggésben megfogalmazott álláspontját – „*csak abban az esetben lehet bilincset alkalmazni, ha az Rtv. 48. § szerinti okok valamelyike fennáll.*”²⁹

A kísérésre irányadó rendeleti szintű szabályokkal összefüggésben az alapvető jogok biztosa az AJB-3288/2017. sz. jelentésében visszásságként emelte ki, hogy az Rszsz.-nek „*a bilincselést a veszélyesség esetére lehetővé tevő rendelkezés nem felel meg a bilincselés alapjául szolgáló Rtv. taxatív felsorolásának*”, és ezzel lényegében a törvényben nem szereplő további bilincselési indokot jelöl meg, sértve ezzel az alapjog-korlátozás szabályozásának alkotmányos rendjét.³⁰ Legalább részben jogos az ombudsmani megállapítás, valóban érdemes lenne ugyanis – a jogbiztonság érdekében – az Rszsz. normaszövegét az Rtv. szóhasználatához igazítani. Ezzel együtt azonban a jelenlegi normaszöveg is értelmezhető a törvény szövegével összhangban akkor, ha az Rszsz. által használat „veszélyesség” szót – visszautalva a preventív bilincseléssel összefüggésben írtakra – úgy tekintjük, mint az önkárosítás, támadás, illetve szökés reális és jelenvaló veszélyét.

Az előzetes figyelmeztetés jelentősége

Kényszerítő eszköz alkalmazásának szükségességét nem kizárólag az intézkedés alá vont személy magatartása alapozza meg. A rendőrség általános alapjogvédelmi kötelezettségéből és az ahhoz szorosan kapcsolódó szükségesség-arányosság elvéből következően az intézkedő rendőrnek mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy elkerülje azt, hogy eleve kényszerít, vagy a kellenél komolyabb korlátozást jelentő kényszerít kelljen alkalmaznia. Ellenkező esetben a konkrét kényszerítő eszköz alkalmazásának szükségessége és ezáltal jogszerűsége legalábbis megkérdőjelezhető lesz.

Azon általános elvárásokon túl, mint hogy a rendőr eleve jogszerűen és szakszerűen intézkedik, továbbá a hivatásetikai normáknak megfelelően kommunikál („*A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását.*” A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe, 5. pont), alapvető fontosságú, hogy a megfelelő felszólítások és figyelmeztetések – amennyiben

29 A Panasztestület 64/2018. (IV. 19.) számú állásfoglalása, III. rész 3) pont b) alpont.

30 AJB-3288/2017. számú jelentés.

az adott körülmények között ez lehetséges – kellő időben és módon elhangozzanak. E kötelezettséget rögzíti együttesen az Rtv. 61. § (1) bekezdése, valamint az Rszsz. 5. § (3) bekezdése és 39. § (3) bekezdése. E szerint az ellenszegülő személyt – ha az eset körülményei lehetővé teszik – „A törvény nevében!” szavak előrebocsátásával fel kell szólítani az együttműködésre, továbbá figyelmeztetni kell arra, hogy ellenkező esetben vele szemben szigorúbban fognak fellépni, illetve kényszerítő eszközt fognak alkalmazni. Kísérés esetén – ahogy arra az előző pontban utaltam – a figyelmeztetésnek már azelőtt el kell hangoznia, mielőtt egyáltalán felmerül, hogy az érintett ellenszegülne.

Az alapvető jogok biztosa több jelentésében is felhívta már a figyelmet arra, hogy a rendőr felszólítási és figyelmeztetési kötelezettségének kettős szerepe van: egyfelől jelzi az intézkedés alá vont számára, hogy az ellenszegülést – amennyiben azzal nem hagy fel – meg fogják törni; másfelől pedig, hogy a rendőr nem a saját, hanem az állam nevében, törvényes felhatalmazás alapján, azaz nem önkényesen jár el.

„Ennek nem pusztán szimbolikus jelentése van, egyértelműen kifejezi az intézkedés alá vont személy számára, hogy észszerűen hasztalan ellenszegülni a vele szemben álló autoritással, hiszen annak lényegesen súlyosabb következményei lesznek, mint annak, ha együttműködik. A megfelelő figyelmeztetés jelentősen csökkentheti az intézkedéssel járó alapjog-korlátozás mértékét. Ennek megfelelően [...] kizárólag akkor mellőzhető a fent leírtaknak megfelelő figyelmeztetés, ha az azzal járó késedelem ténylegesen jelentősebb jogsérelemmel vagy annak közvetlen veszélyével járna.”³¹

Összegző gondolatok

Az Rtv. bilincs alkalmazását lehetővé tevő rendelkezései – az arányosság követelménye, a lehetséges indokok és az előzetes figyelmeztetési kötelezettség – meglehetősen absztraktak, szóhasználatukban nem is teljesen egyértelműek (különösen, ha visszagondolunk a kapcsolódó előterjesztői indokolásra), és az Rszsz. részletszabályai sem biztosítanak minden helyeztetre megfelelő támpontot az intézkedő rendőrök számára. A panasztestületi, ombudsmani és kúriai gyakorlat azonban apránként kibontotta és meghatározta a bilincs alkalmazásának jogállami követelményrendszerét, elősegítve ezzel azt, hogy az intézkedő rendőrök képesek legyenek az adott körülmények mérlegelése útján helyes döntést hozni a bilincselés kérdésében.

31 AJB-1262-5/2023. számú jelentés; valamint AJB-1262-33/2023. számú jelentés.

Bármennyire kidolgozott is azonban a gyakorlat, úgy vélem, időszerű lenne a bilincselés törvényi szabályozásának – ombudsmani és kúriai követelmények mentén való – újragondolása, különösen a szükségességet megalapozó indokok részletesebb és egyértelműbb kidolgozása érdekében. Demokratikus és jogállami keretek között ugyanis fundamentális jelentőségű, hogy bármilyen államhatalmi alapjog-korlátozás egyértelmű és kellően kidolgozott törvényi szabályokon alapuljon, kiváltképp egy olyan kényszeraktus esetén, mint a bilincselés, elkerülve – vagy legalábbis minimálisra csökkentve – ezzel az alapjogsértő helyzetek kialakulását. Mindehhez elengedhetetlen a széles körű, legalább a rendőri szervek, a bíróság, valamint az alapvető jogok biztosa közvetlen és tényleges részvételét biztosító, joggyakorlat elemzésen alapuló társadalmi egyeztetés.

Felhasznált irodalom

Finszter G. (2014). *Rendészetelmélet*. Nemzeti Közszerológati Egyetem, Rendészettudományi Kar.

Finszter G. (2018). *Rendészettan*. Dialóg Campus.

Molnár N. F. (2017). Lebilincselő ítéletek: a felsőbíróságok bilincs alkalmazásával kapcsolatos gyakorlata. *Fundamentum*, 21(3-4), 83–95.

Tihanyi M. (2022). *Közrendvédelem*. Ludovika Egyetemi Kiadó.

Szikinger I. (1998). *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Sík Kiadó.

Alkotmánybíróság hivatkozott határozata

65/2003. (XII. 18.) AB határozat

Emberi Jogok Európai Bírósága hivatkozott ítéletei

Kuzmenko k. Oroszország, 18541/04

Mouisel k. Franciaország, 67263/01

Raninen k. Finnország, 20972/92

Shlykov és mások k. Oroszország, 78638/11, 6086/14, 11402/17 és 82420/17

Kúria hivatkozott ítéletei

Kfv.III.37.713/2015/5.

Kfv.VI.37.435/2016/6.

Kfv.VI.37.438/2016/6.

Kfv.VI.37.439/2016/6.

Kfv.III.38.129/2016/4.
Kfv.III.37.832/2017/11.
Kfv.IV.37.744/2019/8.
Kfv.I. 35.260/2023/7.
Pfv.IV.21.429/2017/4.
Pfv.IV.21.483/2017/5.
Pfv.IV.20.168/2018/4.
Pfv.IV.20.436/2018/5.
Pfv.IV.20.229/2019/5.

Fővárosi Ítéletábra hivatkozott ítélete

17.Pf.20.755/2016/4-II.

Alapvető jogok biztosának hivatkozott jelentései

AJB-6450/2013. sz. jelentés
AJB-3604/2016. sz. jelentés
AJB-3288/2017. sz. jelentés
RI-AJBH-12/2020. sz. jelentés
RI-AJBH-25/2020. sz. jelentés
RI-AJBH-209/2020. sz. jelentés
AJB-4352-5/2021. sz. jelentés
AJB-4352-16/2021. sz. jelentés
AJB-4352-22/2021. sz. jelentés
AJB-1373-29/2022. sz. jelentés
AJB-1262-1/2023. sz. jelentés
AJB-1262-2/2023. sz. jelentés
AJB-1262-5/2023. sz. jelentés
AJB-1262-16/2023. sz. jelentés
AJB-1262-22/2023. sz. jelentés
AJB-1262-31/2023. sz. jelentés
AJB-1262-33/2023. sz. jelentés

Panasztestület hivatkozott állásfoglalásai

150/2012. (IV. 25.) sz. állásfoglalás
278/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalás
471/2015. (XII. 17.) sz. állásfoglalás

88/2016. (V. 5.) sz. állásfoglalás
112/2016. (VI. 7.) sz. állásfoglalás
173/2017. (VII. 6.) sz. állásfoglalás
64/2018. (IV. 19.) sz. állásfoglalás
110/2018. (V. 17.) sz. állásfoglalás
141/2018. (VI. 14.) sz. állásfoglalása
163/2018. (VII. 12.) sz. állásfoglalás
292/2018. (XII. 20.) sz. állásfoglalás
87/2019. (II. 28.) sz. állásfoglalás
243/2019. (IX. 19.) sz. állásfoglalás
16/2020. (I. 30.) sz. állásfoglalás

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Lukács D. (2026). A bilincs alkalmazásának normatív követelményrendszere. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1605–1622. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1605-1622>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem jelentett pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Lukácsi Dániel Csaba, aki a lukacsi.daniel.csaba@gmail.com e-mail címen érhető el.